

Blykallas inspel till Klimat- och näringslivsdepartementet angående

Strålsäkerhetsmyndighetens förslag om värdering av ny reaktorteknik - en bedömning innan en tillståndsprovning

Diarienummer KN2024/01472

2024-08-30

Blykalla uppskattar möjligheten att få inkomma med synpunkter på Strålsäkerhetsmyndighetens förslag om värdering av ny reaktorteknik - en bedömning innan en tillståndsprovning. Vi har tagit del av förslaget som helhet och vill särskilt belysa följande.

Sammanfattningsvis

- Blykalla välkomnar förslaget att införa en möjlighet till strålsäkerhetsmässig värdering av ny reaktorteknik och finner det lämpligt att SSM tilldelas uppgiften.
- Vi anser att ett nationellt intresse bör påvisas genom en helhetsbedömning av tekniken, snarare än påvisande av specifika intressenter.
- Vi anser att kriteriet om långsiktig finansiell förmåga samt erforderliga resurser och kompetens bör tydliggöras och begränsas till SVAR-processen i fråga – inte verkställande av projektet i sin helhet.
- Vi rekommenderar att SVAR-processen implementeras så snart som möjligt, så att den kan användas som en brygga inför kommande tillståndsprocesser.

Kort om Blykalla

Blykalla är ett svenskt bolag som utvecklar små modulära kärnkraftsreaktorer. Bolaget är baserat på 25 års forskning och grundades 2013. Blykalla utvecklar reaktorer som använder bly istället för vatten för kylning av själva kärnreaktorn. Detta är ett av flera koncept som räknas till fjärde generationens reaktorteknik. Företaget har flera avgörande patent, bland annat för aluminiumlegering av stål som gör stålet mer motståndskraftigt mot strålning och korrosion.

Våra synpunkter

Blykalla ställer sig positiva till att det införs en möjlighet till bedömning innan tillståndsprövning av ny reaktorteknik inleds, och framförallt innan det nya systemet är på plats. En förhandsvärdering möjliggör smidigare och snabbare tillståndsprocesser, vilket vi ser som oerhört viktigt för att uppnå nationella mål för klimat, miljö och tillväxt.

På det stora hela menar vi att förslagen som lagts är väl avvägda. Det är rimligt att vissa krav ska uppfyllas för att ett reaktorkoncept överhuvudtaget ska komma ifråga för värdering, men vi anser att vissa av de föreslagna kriterierna behöver förtydligas och avgränsas. Vissa av de underlag som föreslås utgöra bevis för kriteriernas uppfyllnad kan nämligen innebära begränsningar för nya, ännu icke-kommersiella aktörer, och negativt påverka deras möjligheter att etablera sig på marknaden. För att främja innovation och utveckling bör kriterierna säkerställa att även nya aktörer kan utvärdera sin teknik.

Angående kriteriet för nationellt intresse

Blykalla ställer sig bakom att kriteriet definieras som att det finns ett intresse för att använda reaktortekniken i Sverige, då vi anser att ny kärnkraft är av yttersta strategiska vikt för landets självförsörjning och tillväxt, och att tekniker som ämnas användas inom landet bör prioriteras.

Dock ställer vi oss tveksamma till det sätt som nationellt intresse ska visas, och det tycks oss oklart vilken grad av konkretion som SSM kommer att förvänta sig. De krav som nämns – till exempel att den sökande behöver lämna in dokument som styrker vilken intressent som har planer på att använda reaktortekniken i Sverige – kan i själva verket vara avhängiga värderingen i fråga.

Vi anser att ett intresse för att använda tekniken i Sverige kan styrkas på andra sätt än genom att hänvisa till intressenter. Vi föreslår istället en helhetsbedömning som inkluderar, till exempel, teknikens vetenskapliga grund och utvecklingsgrad, möjlighet att möta svenskt energiproduktionsbehov, och potential för utveckling och kommersialisering.

Angående kriteriet på långsiktig finansiell förmåga samt erforderliga resurser och kompetens

Det är rimligt att ett bolag ska kunna visa att de har de resurser som krävs för att producera det underlag som behövs för värderingen. Dock bör det underlag som efterfrågas ta hänsyn till de utmaningar som nya aktörer och teknikutvecklare står inför.

Ofta är dessa aktörer beroende av extern, kontinuerlig finansiering, vilket innebär svårigheter i att visa långsiktig finansiell stabilitet. För att attrahera investerare måste en teknikutvecklare kunna visa att affärsmodellen kommer kunna förverkligas, och att den har möjlighet att få erforderliga tillstånd. Om den myndighet som gör värderingar eller beviljar tillstånden kräver att sökande ska kunna uppvisa fullständig finansiering från ax till limpa, kommer det vara svårt för icke-etablerade verksamheter att komma i fråga för sådana utvärderingar. Då investerare kräver erforderliga tillstånd, och myndigheter vill veta att det finns investerare innan ansökningarna prövas, riskerar det skapa ett moment 22 som vi menar måste undvikas för att inte hämma innovation och företagande.

Därför rekommenderar Blykalla att kriteriet tydliggörs så att det klart framgår att sökanden ska kunna påvisa ekonomiska resurser för SVAR-processen i fråga – inte verkställande av projektet i sin helhet.

Angående det tidigare föreslagna kriteriet att reaktortekniken är tillräckligt utvecklad för att värderingar med avseende på strålsäkerhet kan genomföras

SSM har själva valt att föreslå att detta kriterium inte ska vara uppfyllt för att en värdering ska kunna ske. Vi delar denna bedömning, och vill även betona att en av de viktigaste fördelarna med SVAR är möjligheten till tidig återkoppling och identifiering av eventuella hinder, vilket hade kunnat motverkas av kravet.

Angående avgifter

Blykalla ställer sig bakom tillämpningen av principen om full kostnadstäckning samt tillstyrker förslaget om en avgift på 1400 kr per timme. Blykalla ifrågasätter dock varför timdebiteringen enligt nuvarande ordning inte anses vara en tillräcklig lösning. Blykalla saknar i nuläget klarhet i vilka ytterligare kostnader SSM anser behöver ersättas och utvärderas.

Blykalla har inga invändningar mot att SSM kan få full täckning för sina kostnader som uppkommer med anledning av värderingarna. För trovärdighet för processen och myndigheten är det dock av vikt att kostnadsberäkningen är transparent, så parterna känner sig övertygade om att de avgifter som erläggs just täcker den aktuella prövningen.

Generellt om SVAR-processens införande

En snabbare och smidigare tillståndsprocess är av yttersta vikt för att uppnå Sveriges mål för klimat, miljö och tillväxt. Eftersom en långsiktig, permanent uppdatering av tillståndsprocesser planeras, men troligtvis kommer att vara på plats först under 2026, anser vi att SVAR-processen ska betraktas som ett första, mer flexibelt steg mot denna långsiktiga uppdatering. Vi rekommenderar att SVAR-processen implementeras så snart som möjligt för att användas som en brygga inför kommande tillståndsprocesser.

Blykalla AB, genom

Thérèse Burman, head of legal